

Вступ. На сучасному етапі становлення держави можна констатувати, що незважаючи на природні досягнення освіти, які забезпечує нова соціополітична система (демократичність, гнучкість), в масовому вимірі освіта стала менш якісною, а переважна більшість випускників вищих навчальних закладів не конкурентоспроможна на європейському ринку праці. Це зобов'язує менше говорити про власні досягнення, а все більше аналізувати світові та європейські тенденції реформування освіти і відповідно до цього напружено і послідовно вдосконалювати нашу професійну сферу діяльності.

Матеріали і методи. Модернізація системи вищої освіти в Україні (Закон «Про вищу освіту» та ряд нормативних актів Міністерства освіти і науки) має деякі спільні ознаки з Болонським процесом (введення ступеневої системи освіти), але за більшістю напрямів вона йому не відповідає. Це пов'язано з тим, що вихідні концепції такої модернізації не були зорієнтовані на інтегрування національної системи освіти в Європейський простір. На сучасному етапі концепцію реформування вищої освіти слід докорінно переглянути і створити програму послідовного її зближення з європейським освітнім і науковим простором. Метою Болонського процесу є створення єдиного європейського простору вищої освіти. Серед першочергових завдань Болонського процесу – прийняття спільної системи освітніх кваліфікацій і наукових ступенів, що підвищить можливість працевлаштування випускників європейських вищих навчальних закладів і покращить конкурентоспроможність європейської системи освіти на світовому рівні [див.: 1]

Запровадження Болонського процесу в Україні має як позитивні, так і негативні сторони. До позитивних сторін можна віднести: автономність університетів; мобільність студентів та викладацького складу; запровадження модульної системи оцінки знань; створення системи кредитів європейської системи взаємозаліків; запровадження додатка до диплому; запровадження двох навчальних циклів: до дипломного (бакалавр – не менше 3-х років, прирівнюється до кваліфікації) і післядипломного (магістр – два роки), а згодом додано третій цикл – здобуття ступеня доктора наук; ліквідація вченого ступеня «кандидат наук» і запровадження «доктора філософії»; уніфікація систем освіти; навчання щонайменше один семестр у будь-якому університеті іншої країни; забезпечення соціальних умов реалізації права на освіту. Негативні наслідки Болонського процесу в Україні пов'язані з обрахунком

кількості набраних кредитів за системою ECTS. Тобто, до кредитної системи враховуються кредити (бали) тільки за лекційні години, натомість семінари чи додаткові курси не беруться до уваги. Окрім того, до негативів можна віднести й те, що у деяких університетах не враховують кредитів після здачі екзаменів, аби отримати рівень освіти необхідно пройти два етапи навчання (3 і 2 роки); також існує проблема великої кількості годин, які відводяться студентам для самостійної та індивідуальної роботи студентів [див.: 2].

Висновки. Згідно з новою парадигмою освіти, що сформувалась тепер у світі, в навчальному процесі склались нові суб'єкт-суб'єктні відносини, коли викладач більше допомагає студентові вчитися, ніж навчає його. Автори нової парадигми вищої освіти – американські вчені Р. Бар і Д. Таг. Суть її полягає у зміні ролей учасників навчального процесу, коли студенти самі відповідають за своє навчання. Головне завдання викладачів – сформувати потяг і творче ставлення студентів до навчання, створити для цього відповідні умови. Викладач виступає скоріше у ролі тренера, який розробляє план гри, дає корисні поради і контролює роботу гравців. Існують три головні протиріччя, які характеризують ідеальну систему освіти: 1) освіта має бути дорогою, щоб бути якісною, і водночас дешевою, щоб бути доступною; 2) освіта має бути вузькоспеціальною, оскільки неможливо знати все, і водночас достатньо широкою, щоб спеціаліст міг орієнтуватись у міжпредметних знаннях і швидко перевчитись у разі потреби; 3) освіта має бути добровільною, щоб бути максимально ефективною, і водночас обов'язковою, оскільки некомпетентність є соціально небезпечною. Складовими сучасної парадигми освіти є випереджаючий розвиток системи освіти, орієнтованої на нові потреби суспільства; вироблення нової системи цінностей у молоді і нових відносин між викладачем і студентом; формування такої мотивації навчання, яка орієнтована на актуалізацію власної системи цінностей; подолання технократизму освіти; забезпечення освітнього процесу новими методиками із гуманістичним спрямуванням; орієнтація на цілісно-розумовий та морально-естетичний зміст навчання, привнесення в нього елементів духовної самобутності та самодіяльності [див.: 3].

Література:

1. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес: Матеріали лекції / Уклад. М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, К.М. Левківський, Ю.В. Сухарніков; відп. ред. М.Ф. Степко. – К.: МОН, 2004. – 60 с.
2. Болонський процес і сучасна парадигма освіти в Україні. Методичні вказівки до вивчення курсу «Педагогіка вищої школи і Болонський процес» / Укладач: Г.І. Карпенко. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2011. – 18 с.
3. *Волович В.* Болонський процес і нова парадигма освіти в Україні /В. Волович// Соціологія: теорія, методи, маркетинг: наук.-теор. Часопис. – 2004. – № 4. – С. 189–199.